

תוכן

1. מבוא	3
2. תאגידיים בישראל, דיני פירוק ומינוי נאמן\מפרק – רקע כללי	4
2.1 תאגידיים בישראל – יישות משפטית נפרדת ועצמאית	4
2.2 דיני הפירוק בישראל – מושגי יסוד	5
2.3 פירוק חברות בישראל	6
2.4 מינוי מפרק	7
2.4.1 סמכויות המפרק	8
3. כללים לקביעת שכרו של מפרק – הדין הישראלי	10
4. ביקורת על שיטת התגמול של המפרק הישראלי	14
5. פירוק חברה ומינוי מפרק – משפט משווה	15
5.1 דיני הפירוק במשפט האמריקאי	16
5.2 דיני הפירוק בדין האנגלי	17
6. סיכום ומסקנות	19
6. ביבליוגרפיה	22

1. מבוא

דיני הפירוק בישראל נחשבים לאחד התחומים הרווחיים ביותר עבור מי שמנהל את הליך הפירוק. נושא זה זכה לתהודה רבה במרוצת השנים, וכיאה לכך גם לביקורת נוקבת. הביקורת המרכזית נובעת מהתפיסה שלפיה חברה שנקלעת להליכי חדלות פירעון ולא יכולה לפרוע את חובותיה לנושיה, לא יעלה על הדעת כי תשלם סכומי עתק למי שאמון על פירוקה (ומהשארית לפזר לנושים).

במסגרת עבודת מחקר זו, אבחן את אופן קביעת שכרם של המפרקים על פי הדין הקיים בישראל, אבחן את השיטות הנהוגות בשתי שיטות המשפט הגדולות והמוכרות בעולם (האמריקאית והאנגלית) ואנסה להתוות את שביל הזהב בכל הנוגע לנוסחא הנכונה ביותר לתגמול המפרקים.

בפרק השני של עבודת מחקר זו אבחן את דיני הפירוק בישראל. מדובר בהקדמה הכרחית להבין ולהבהיר כיצד מתמנה מפרק, מי ממנה אותו, מהם סמכויותיו ומה הפעולות אותם הוא אחראי לבצע ועל מה למעשה הוא מקבל תגמול. סמכויותיו של המפרק הן רבות וכבדות משקל ולא בכדי שכרו של המפרק הוא כזה שגורר ביקורת ציבורית נוקבת. יש שיטענו כי שכר זה מוצדק לאור האחריות המוטלת על כתפיו אולם יש מנגד שיטענו כי מדובר בניצול ציני של כספים המיועדים לרוב לנושים שאינם מובטחים שיוותרו חסרי כל.

בפרק השלישי של עבודת מחקר זו אבחן את הכללים שנקבעו במערך החקיקה הישראלית בנוגע לאופן חישוב שכרו של המפרק. אין ספק כי השיטה הקיימת (שמחולקת למעשה לשלוש שיטות אפשריות וחריג נוסף) מהוות כר פורה למפרקים ליהנות משכר טרחה מופלג למדי. בהתאם, אבחן את הפסיקה הקיימת בנוגע לאופן החישוב, לא רב בהתאם לתקנות שהותקנו, אלא גם בהתאם לפסיקת בתי המשפט השונים, אשר הטו את הכף באופן ברור והשפיעו על המצב הקיים.

בפרק הרביעי לעבודת מחקר זו אתאר בקצרה את הביקורת שהוטחה על השיטה הקיימת ועל העובדה כי תגמול מפרקים בעת הנוכחית פוגעת בעיקר בנושים הלא מובטחים ועל הצורך לשנות את השיטה הקיימת.

בפרק החמישי לעבודת מחקר זו אבחן את דיני הפירוק במשפט האמריקאי ובמשפט האנגלי. כמו כן, אבחן בהרחבה את שיטות התגמול השונות הנפוצות בשיטות משפט אלה ואבחן מהם החסרונות והיתרונות בכל אחת מהן ומה כדאי לאמץ (אם בכלל) לשיטת המשפט הישראלית.

בפרק השישי, הלוא הוא הפרק האחרון, אנסה להתוות את שביל הזהב שבין השיטה הישראלית הקיימת ובין השיטות הזרות שאסקור במטרה ליצור מצב משפטי שבו מפרק יהיה בעל תמריץ לעשות את עבודתו נאמנה ובצורה הטובה ביותר, יקבל את שכרו הראוי, ומצד שני גם הנושים שאינם מובטחים לא יוותרו חסרי כל.

2. תאגידי ישראל, דיני פירוק ומינוי נאמן/מפרק – רקע כללי

נושא עבודת מחקר זו עוסק בהשוואה בין האופן שבו נקבע שכר טרחתו של נאמן או מפרק של חברה בישראל. בפרק זה, אעסוק בסקירה רחבה של דיני הפירוק בישראל בראי דיני התאגידי המקומיים, והכל תוך בחינת הדין הסטוטורי לצד פסיקות בתי המשפט השונים.

מטרתו של פרק זה לשפוך אור על הקריטריונים והפרמטרים הנלקחים בחשבון בעת קביעת שכרו של נאמן בהליכי פירוק חברות, וזאת בכדי שאוכל לבחון את השיטה הישראלית אל מול השיטות הנהוגות בדין הזר.

2.1 תאגידי ישראל – ישות משפטית נפרדת ועצמאית

המסגרת הנורמטיבית העוסקת בתחום דיני החברות, הוא חוק החברות.¹ חוק זה נכנס לתוקף רק בתחילת שנת 2000, וכולל את מרבית ההוראות הנוגעות לייסוד חברה, רישומה וחלוקת הסמכויות בין האורגנים השונים. בעבר הוראות אלה היו קבועות בפקודת החברות.² עם כניסתו לתוקף של חוק החברות, פקודת החברות בוטלה ברובה, אך חלק מהוראותיה עדיין חל על חברות שהתאגדו לפני חוק החברות. כמו כן, נותרו בפקודה בתוקף ההוראות הנוגעות לאגרות חוב מובטחות, שעבודים ופירוקים.

בישראל ישנם מספר סוגי של תאגידי, כולם ניתנים לפירוק, בדרך זו או אחרת, ועל כן נציין אותם בקצרה:

- **תאגיד סטטוטורי** – תאגיד שהוקם מכוח חוק הכפוף לנורמות מתחום המשפט הציבורי;
- **חברה** – תאגיד שנרשם אצל רשם החברות ופועל מכוח חוק החברות ופקודת החברות;
- **עמותה** – תאגיד שהוקם למטרה חוקית שאינה מכוונת לחלוקת רווחים בין חבריו ושמטרתו העיקרית אינה עשיית רווחים. עמותה פועלת מכוח חוק העמותות.³
- **אגודה שיתופית** – תאגיד הפועל מכוח פקודת האגודות השיתופיות. מטרתה של אגודה שיתופית הן טיפוח החיסכון, עזרה עצמית ועזרת גומלין בין אנשים בעלי אינטרסים כלכליים משותפים, כדי להביא לידי שיפור תנאי חיים, עסקיהם ושיטות הייצור שלהם.
- **שותפות** – היחס הקיים בין חבר בני האדם המנהלים יחד עסק לשם השאת רווחים, למעט התאגדות לפי כל דין אחר. שותפות פועלת מכוח פקודת השותפויות.⁴

בכל הנוגע לדיני הפירוק בישראל, בעבודה זו אתמקד בעיקר בפירוק חברות ופחות בפירוק שאר התאגידי שצוינו לעיל. לפיכך, חשוב להכיר את בעל התפקיד המשמעותי ביותר בדיני החברות, והוא רשם החברות. הרשם הוא הגוף הממונה על רישום חברות במרשם החברות ומחיקתן, וכן

¹ חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות")

² פקודת החברות (נוסח חדש), התשמ"ג-1983 (להלן: "פקודת החברות")

³ חוק העמותות, התש"ם-1980

⁴ פקודת השותפויות (נוסח חדש), התשל"א-1975